

איך מלמדים בעלכת מאמרים?

מסמך מנחה למורי מגמת היסטוריה

אל: מורי המגמה להיסטוריה בחמ"ד ולכל המורים המבקשים ללמד באמצעות מאמרים

מאת: בלהה גליקסברג, מפמ"ר היסטוריה בחמ"ד

תכנית הלימודים החדשה ביחידות ההגבר בהיסטוריה חמ"ד מבוססת על הוראה ולמידה באמצעות מאמרים. דרך הוראה זו שונה מדרך ההוראה המוכרת לנו ביחידות-החובה שבה התוכן מעובד ברובו ולא נלמדים המאמרים המקוריים שמהם נלקחים תכני הלימוד.

הוראה ולמידה באמצעות מאמרים מהווה שינוי הן לתלמיד והן למורה. היא באה לידי ביטוי במבנה השיעור וביחס שיש לתת בשיעור בין רכישת ידע ושינון לבין הבנה וניתוח.

קריאת המאמרים תעשה בדרך כלל כמשימת הכנה לפני השיעור או כמשימת חזרה אחרי השיעור.

בחשיבה משותפת של צוות ההדרכה בהובלת המדריכות אבישג פרידמן ורחלי שיינר נכתב המסמך שלפניכם המקנה מתודות שונות להוראה בעזרת מאמרים.

מצ"ב מסמך עזר לתלמידים - [איך קוראים מאמר - לתלמידים](#)

© CanStockPhoto.com

בהצלחה רבה!

בלהה

1. מבנה הלמידה באמצעות מאמרים :

- הלמידה תכלול שלושה שלבים :
- רקע למאמר : הרקע ההיסטורי והפרטים הנחוצים להבנתו.
- קריאה של התלמידים את המאמר :
 - בכיתה : בקבוצות / בזוגות
 - בבית : כהכנה לשיעור - לפני הלמידה בכיתה או לאחר הלמידה בכיתה - כסיכום.
- איסוף ודיון : התייחסות לטענה, נימוקים ומסקנות של המאמר, דיון על רוח המאמר ומשמעותיותו ואף חיבור ורלוונטיות לחיי התלמיד.

2. ציר זמן מלווה

לפני שנותנים לתלמידים לקרוא מאמר כלשהו, יש ליצור ציר זמן ולהסביר את הרקע ההיסטורי לגבי הנכתב במאמר. כל מאמר מניח שהקורא מכיר את מושגי הרקע ואת עיקרי המידע ההיסטורי, ולכן חשוב מאוד להקנות אותם לתלמידים כדי שיבינו את תוכן המאמר.

3. מצגת פתיחה

לפני תחילת לימוד המאמר מומלץ לפתוח במצגת מעניינת/פתיחה מעניינת שתעורר את התלמידים לשאול את השאלה עליה עונה המאמר

4. הכרות עם מבנה מאמר : איך בנוי מאמר?

בשונה מספר הלימוד הבנוי ממדרגות של ידע וכולל גם מקורות, מאמר בנוי באופן שונה. מבנה מאמר : (רוב המאמרים בנויים באופן כזה, אך לא כולם ולכן יש לראות כל מאמר לגופו) :

- שאלה מרכזית – יש לחפש אותה עם התלמידים ולהבין אותה.
- סקירת ספרות – מה כבר נכתב בנושא.
- הבט ביקורתי – למה מה שנכתב איננו מספק.
- מתן תשובה – המבוססת על מקורות שונים ראשונים ומשניים. סיכום ומסקנות.
- לעיתים הכותב מעלה שאלה חדשה ומסביר מדוע שאלה זו לא הועלתה עד היום ונותן לה תשובות.
- מומלץ לתת לתלמידים תרשים של מבנה מאמר – ועליהם לאתר את החלקים השונים במאמר¹.

5. יצירת מונחון לפי סדר א-ב

בכל פעם שהתלמיד נתקל במאמר במילה לא מובנת כותבים אותה במונחון ומפרשים אותה.

6. כתיבת שאלות מנחות

להבנת תוכן המאמר ניתן לתת לתלמידים שאלות מנחות לפי סדר הפיסקאות במאמר.

7. עיקרי הפסקאות

מומלץ להנחות את התלמידים לכתוב את עיקרי הפסקה במשפט/שניים בצידי הפסקה.

8. עבודה שיתופית

בקריאת המאמרים הראשונים, מומלץ לחלק את התלמידים לקבוצות / לזוגות לעבודה משותפת².

9. שימוש במרקרים שונים בעת קריאת מאמר

- א. נימוקים / דוגמאות
- ב. מקורות ראשוניים
- ג. דעות מנוגדות לדעת כותב המאמר
- ד. משפט מרכזי בכל פסקה

כמובן ניתן ומומלץ להעשיר את הלמידה בסיוורים, יצירה של התלמידים בעקבות מאמר, קיום פאנל או כל רעיון משמעותי ויצירתי אחר.

² שאלות מומלצות לקריאת המאמר בנספח מספר 2.

נספח מספר 1 – טבלת עזר ללימוד מאמר

	שם המאמר ומשמעותו (מה אני מצפה שיהיה במאמר)
	כותב המאמר
	על איזו שאלה המאמר עונה
	המסקנה/ התובנה של כותב המאמר
	נימוקים שהכותב מביא לחיזוק תשובתו
	מקורות ראשוניים
	דעות אחרות שהכותב מסכים/מתנגד אליהם
	מה התחדש לי בקריאת המאמר
	איזו שאלה עדיין נשארה לי ולא קיבלתי עליה תשובה

נספח מספר 2 – שאלות גנריות לקריאת מאמר

שאלות רקע:

- א. הצג את כותרת המאמר – האם זו שאלה / עובדה / הבעת דעה.
הסבר את הציפיה שלך כקורא ממאמר זה בעקבות קריאת הכותרת.
- ב. ציין את שם כותב המאמר והסבר את הקשר שלו לנושא המאמר. אתר ברשת.

שאלות תוכן והבנה:

1. הצג את השאלה/ המטרה של כותב המאמר.
2. הסבר באילו דרכים עונה כותב המאמר על השאלה שלו.
3. הצג את המסקנה/ התובנה של כותב המאמר.
4. הצג בקצרה את הנקודות המרכזיות העולות מן המאמר.
5. הצג שני מקורות ראשוניים בהם השתמש הכותב בכתבת המאמר.
הסבר מה הוסיפו המקורות הראשוניים האלו לתוכן המאמר.
6. הצג שני מקורות מחקרניים בהם השתמש הכותב בכתבת המאמר.
הסבר מה הוסיפו המקורות המחקרניים האלו לתוכן המאמר.
7. הצג חידוש שהתחדש לך בעקבות קריאת המאמר.
8. הצג מה הפתיע אותך/ עורר אותך לחשיבה בקריאת המאמר. הסבר מדוע.

